

**КЛАСІЧНЫЯ ТРАДЫЦЫІ Ў ПАЭТЫЧНАЙ ТВОРЧАСЦІ
А. КУЛЯШОВА**

Казлоўская Людміла Анатольеўна,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры дзяржаўнай установы адукацыі
“Сярэдняя школа № 2 г. Бялынічы”
(г. Бялынічы, Беларусь)

Творчасць А. Куляшова добра вядома шырокай грамадскасці Рэспублікі Беларусь і далёка за межамі краіны. Яна не патрабуе нейкай асаблівай

рэкламы – каштоўнасць мастацкага слова відавочная. Аркадзь Куляшоў належыць да тых паэтаў у беларускай літаратуры, якія з поспехам развіваюць класічныя традыцыі паэтычнай творчасці. Верш у Аркадзя Куляшова – ёмка па змесце і дакладны па форме, верш сапраўды класічнага характару, у якім дасягаецца гармонія формы і зместу. Нездарма Аркадзь Куляшоў з поспехам займаўся перакладамі рускай, украінскай і замежнай паэзіі. Мастацкія пераклады класічных твораў, зробленыя Аркадзем Куляшовым, сведчаць аб дасканаласці і сталасці беларускай літаратуры.

Значны ўплыў на фарміраванне асобы А. Куляшова-паэта аказаў А. С. Пушкін. Да творчасці класіка рускай літаратуры беларускі паэт звяртаўся на працягу ўсяго жыцця. А. Куляшоў прыняў удзел у падрыхтоўцы да выдання аднатомніка твораў А.С. Пушкіна на беларускай мове і пасляхова пераклаў паэму “Цыгане”. Захапленне творчасцю А. С. Пушкіна пакінула след у радках ранніх вершаў Аркадзя Куляшова. У вершы “Дарогі” (1930 г.) згадваецца яго інтанацыйная, сэнсавая блізкасць да пушкінскага “Вновь я посетил...”. У вершы “Бацькі” (1929 г.) чуецца водгук радкоў з твора “Во глубине сибирских руд...”. Але ўсё ж не наследаванне, не перапеў, а творчае ўспрыняцце вопыту класікаў былі вызначальнымі ў ранніх вершах Куляшова. Ён хацеў адысці ад ілюстратыўнасці, схематызму, уласцівых у той час беларускай паэзіі, шукаў сябе, імкнуўся набыць свой голас.

Куляшоў згадваў пазней, што гэтыя пошукі прывялі яго да засваення традыцый беларускай і рускай класікі, а таксама вуснай народнай творчасці: “Нягледзячы на тое, што кніга за кнігай выходзяць зборнікі маіх вершаў і паэм – “Па песню, па сонца”, “Аманал” (1932 г.), “Медзі дождж” (1933 г.), “Гарбун” (1935 г.), – напісанае не задавальняе мяне. Разуваю, што дрэнна, павярхоўна ведаю жыццё, а пра тое, што ведаю, пяю, як кажуць, не ўласцівым да мяне голасам. Усё часцей і часцей звяртаюся да твораў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Пушкіна, Някрасава” [Цыт. на 1, с. 20].

Вучоба ў Пушкіна працягвалася доўгія гады. Прага перакладаць рускага класіка ўзнікла не толькі з-за жадання прайсці школу майстэрства. Гэта была духоўная патрэба ў дыялогу з геніем.

А. Куляшову шчасціла на добрыя сяброўскія стасункі з паэтамі. У маладыя гады была сардэчная дружба з землякамі-маладнякоўцамі, а ў сталым узросце вялікі ўплыў аказала на яго постаць рускага паэта А.Твардоўскага, які цудоўна ведаў беларускую мову і быў першы, хто заўважыў куляшоўскі талент.

Штуршком для новых пошукаў Куляшова паслужыла з’яўленне паэмы А.Твардоўскага “Краіна Муравія”. З таго часу ўзмацнілася сяброўства паэтаў. Канец 30-х гадоў – сапраўдны ўзлёт творчасці беларускага песняра. Цыкл вершаў “Юнацкі свет” адкрыў новага Куляшова і сведчыў аб завяршэнні

фарміравання яго творчай індыўдуальнасці. Ён сапраўды набыў “свой голас”, і ў гэтым яму, несумненна, дапамог і вопыт работы над перакладамі.

Лірыка А. Куляшова перыяду Вялікай Айчыннай вайны – адна з найярчэйшых старонак ва ўсёй савецкай літаратуры. За гэты час было напісана для выдання шмат вершаў на рускай мове. У пераважнай большасці з іх расказвалася пра баявыя дзеянні, адвагу і гераізм салдат. Аднак найбольшай папулярнасцю ў чытача карысталіся куляшоўскія вершаваныя фельетоны пра прыгоды салдата Аляксея Пятрова. Усяго было змешчана на старонках газеты “Знамя Советов” каля 80 вершаваных фельетонаў пра Аляксея Пятрова, і аўтарства большасці з іх належыць А. Куляшова.

Куляшоўскі літаратурны герой Аляксей Пятроў – гэта, па вялікім рахунку, родны брат Васіля Цёркіна з аднайменнай паэмы А. Твардоўскага. Як вядома, Аляксандр Трыфанавіч пачаў працаваць над сваім знакамітым творам яшчэ падчас фінскай кампаніі 1939–1940 гадоў, калі быў карэспандэнтам газеты “На страже Родины”. Якраз тады чырвонаармеец Цёркін стаў героем некалькіх вершаваных фельетонаў, напісаных паэтам для газеты, і пачаў карыстацца пэўнай вядомасцю ў чытачоў. Няма сумнення, што пра гэтыя вершы А. Твардоўскага ведаў А. Куляшоў, які захапляўся творчасцю калегі, лічыў яго сваім кумірам і таму цяжка ўспрыняў яго смерць. На хвалі перажыванняў і эмоцый за дваццаць дзён А. Куляшоў напісаў паэму “Варшаўскі шлях”, якую прысвяціў свайму найлепшаму сябру.

“Варшаўскі шлях” (1972) – лірыка-апавядальны маналог, напоўнены роздумам пра жыццё і час, паэзію, сэнс вечнага на зямлі. Варшаўскі шлях, як вядома, шаша з Варшавы на Маскву, што праходзіць непадалёку ад радзімы А. Твардоўскага (Смаленшчына) і А. Куляшова (Магілёўшчына). Вобраз шляху становіцца ўвасабленнем складаных перыпетый часу, вырастае да сімвала нязгаснай памяці і дарогі вечнасці. Гэтай дарогай падчас вайны Савецкая Армія гнала нямецкія войскі на захад, пра гэты шлях марылі салдаты ў цяжкія франтавыя хвіліны: *“Как дойдём до той границы / По Варшавскому шоссе, / Вот тогда, как говорится, / Отдохнём. И то, не все,”* – гаварыў Васіль Цёркін, герой аднайменнай паэмы А. Твардоўскага” [2, с. 162].

А. Куляшоў у паэме “Варшаўскі шлях” узнаўляе біяграфію А. Твардоўскага, расказвае пра гады вайны, пра першыя дні перамогі, калі паэт развітваўся з тымі, хто загінуў на вайне. Асаблівасцю паэмы “Варшаўскі шлях” стала тое, што яна разлічана на дасведчанага чытача, які ведае творы рускага паэта, паколькі ўвесь час у тэксе ёсць згадкі радкоў з паэзіі А. Твардоўскага, тэматычнае перагукванне, своеасаблівы пераказ яго тэкстаў: *Ён за салютам пераможным, / Як за апошнім валам агнявым, / Ішоў з байцом жывым і нежывым, / І плакаў на вялікім свеце тым / За кожнага / І з кожным, з кожным, з кожным...* [3, с. 34].

Для А. Куляшова і сам А. Твардоўскі, які памёр ад цяжкай хваробы, тым не менш застаўся ў адным радзе з тымі, хто загінуў на вайне. І таму “Варшаўскі шлях” – гэта сімвал памяці і вечнасці. А. Куляшоў лічыў жыццё А. Твардоўскага творчым і грамадзянскім подзвігам.

Для А. Куляшова А. Твардоўскі быў самым аўтарытэтным знатаком паэзіі і патрабавальным дарадцам. Творы беларускага пісьменніка зацікавілі А. Твардоўскага народнасцю, гістарычнай значнасцю зместу, багаццем мастацкай формы. Спачатку А. Куляшоў адчуваў на сабе ўплыў свайго рускага калегі, але ўжо ў ваенны час і асабліва ў пасляваенны перыяд гэты ўплыў стаў двухбаковым. Перапіска, выступленні ў друку, асабістыя сустрэчы спрыялі творчаму і духоўнаму ўзаемабагацэнню беларускага і рускага паэтаў.

А. Куляшоў у вершы “Мая Бесядзь” марыць выкапаць “рэчышча ўласнай ракі”. “Рэчышча ўласнай ракі” – гэта самабытнасць таленту кожнага творцы, якога б маштабу і ўзроўню той талент ні быў. Час засведчыў, што паэт А. Куляшоў здолеў выкапаць “рэчышча ўласнай ракі”. Яго паэтычная Бесядзь злілася з акіянам сусветнай культуры.

Літаратура

1. Кенька, М. І далеч вольнага рамана / Міхась Кенька // Пушкін А. С. Яўгеній Анегін. Раман у вершах. – Мінск : БФК, 1999. – С. 15–22.
2. Твардовский, А. Т. Стихотворения. Поэмы : для средн. и ст. шк. возраста / А. Т. Твардовский. – Мінск : Беларуская навука, 1999. – 287 с.
3. Куляшоў, А. Збор твораў: у 5 т. – Т. 5. / А. Куляшоў. – Мінск : Маст. літ., 1977. – 499 с.
4. Бярозкін, Р. С. Аркадзь Куляшоў : нарыс жыцця і тв-ці : для сярэдн. і шк. узросту / Р. С. Бярозкін. – Мінск : Народная асвета, 1978. – 192 с.